

12.10.2026

EM2026/249

Naleraq

Broberg

Pele

Forslag til inatsisartutbeslutning om Grønlands indgåelse af aftale mellem Kongeriget Danmarks regering sammen med Naalakkersuisut og Amerikas Forenede Staters regering om ændring og supplerung af overenskomst af 27. april 1951 i henhold til Den Nordatlantiske Traktat mellem Kongeriget Danmarks regering og Amerikas Forenede Staters regering om forsvaret af Grønland (1951-forsvarsaftalen) med senere relevante tillægsaftaler relateret hertil.

(Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Råstoffer)

1. behandling

Ærede medlemmer af Inatsisartut, Naalakkersuisut og det grønlandske folk.

Naleraq støtter et direkte sikkerheds- og forsvarssamarbejde med USA. Vi ser USA som en naturlig sikkerhedspolitisk partner. Også den dag, Grønland bliver selvstændigt. Det har vi sagt i mange år. Det står vi ved i dag.

Men vores støtte til samarbejdet er ikke et skulderklap til det forhandlingsresultat, vi nu skal tage stilling til.

USA får omfattende rettigheder i vores land. Det grønlandske folk får ingen sikret fast betaling for de rettigheder. Samtidig påtager man sig forpligtelser, som også skal gælde efter selvstændighed.

Det er den skævhed, vi ser i aftalen.

Naleraq ønsker et selvstændigt Grønland. En republik, som samarbejder med andre lande på egne vegne. Vi ønsker hverken at være en del af USA eller fortsat at være en del af Kongeriget Danmark.

Derfor vurderer vi denne aftale ud fra det grønlandske folks interesser. Ud fra vores sikkerhed, vores økonomi og vores mulighed for selv at bestemme vores fremtid. Først en anerkendelse.

Kære departementschef Mininnguaq Kleist.



Du og resten af embedsværket har været sat i en vanskelig situation. I har udført et krævende arbejde under et stort pres. Det skal I have stor ros og vores dybfølte tak for. Ansvar for den politiske retning og forhandlingsresultatet ligger hos politikerne. Gid politikerne havde kunnet gøre deres del. Og til befolkningen.

Jeg ved, at mange har været utrygge. Nogle har været bange, andre frustrerede eller vrede. Der har også været grimme beskyldninger mod vores egne landsmænd. Vi må gerne være uenige. Men når uenigheden bliver brugt til at udskamme hinanden, svækker vi det fællesskab, som skal bære vores land videre.

Vi har fra Naleraqs side forsøgt at give Naalakkersuisut arbejdsro og bidrage konstruktivt. Men arbejdsro kan ikke betyde, at vi som folkevalgte tier om mulighederne for vores eget folk eller om manglerne i den aftale, der nu ligger foran os. Det er vores opgave i dag at forklare indholdet og begrunde vores vurdering af det.

En mulighed, vi længe har peget på

Dette begyndte ikke med Donald Trump. Og det begyndte heller ikke i 2025.

I 2001 sendte Jonathan Motzfeldt et lykønskningstelegram til George W. Bush. Den amerikanske præsident svarede og bragte samarbejdet om Thule-basen op. Jonathan så en mulighed for, at Grønland selv kunne sidde med ved bordet, når der blev talt om vores land.

I 2004 kom Igaliku-aftalen. Daværende Landsstyreformand Hans Enoksens underskrev sammen med daværende Landsstyremedlem for Finanser, Udenrigsanliggender og Nordisk Samarbejde Josef Motzfeldt sammen med Danmarks og USA's udenrigsministre. Der var allerede dengang en forståelse af, at samarbejdet også skulle give noget til Grønland.

I 2015 fremsatte Hans Enoksen på vegne af Partii Naleraq et forslag om at gennemgå forsvarsaftalerne og sikre et større grønlandsk udbytte. Han pegede på uddannelse, redning, infrastruktur, miljø og indtægter. Så kom lufthavnsdebatten i 2018.

Daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen fortalte USA, at han havde intervenseret mod at lade Kina få medejerskab. At Grønland var til salg. Året efter kom Trumps tilbud om at købe Grønland. Midt under forargelsen foreslog jeg direkte dialog med USA om økonomisk og forsvarsmæssig stabilitet for et fremtidigt selvstændigt Grønland.

En forsvars- og sikkerhedsaftale med USA blev kaldt »urealistisk«. At modtage penge fra USA blev kaldt »at sælge landets sjæl«.

Nu sidder vi med en forsvars- og sikkerhedsaftale med USA. Men uden den sikrede økonomiske modydelse.

Den 4. marts 2025 talte Trump til Kongressen. Han henvendte sig til det grønlandske folk, omtalte vores ret til selv at bestemme vores fremtid og talte om sikkerhed og rigdom.

Det var mulighederne for vores folk, vi ønskede at få afklaret gennem dialog.

Efter valget i marts ønskede Trump at lykønske Jens-Frederik Nielsen. Næsten 25 år efter Jonathans udstrakte hånd kom henvendelsen den anden vej. Muligheden for en samtale blev ikke brugt.

Samtidig sagde daværende Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender og forskning Vivian Motzfeldt om Kina, at landet var vigtigt for Grønland, og at man var »ivrige efter at styrke vores samarbejde«. Senere sagde daværende Naalakkersuisoq for Erhverv, råstoffer, energi, justitsområdet og ligestilling Naaja Nathanielsen, at hvis USA og EU ikke ville investere i vores råstoffer, måtte Grønland finde andre samarbejdspartnere, herunder Kina.

Efter min vurdering bidrog den politiske kurs til at gøre forholdet til USA vanskeligere.

Den 14. januar mødtes USA endelig med Grønland og Danmark på ministerniveau. Men provokationerne fra grønlandsk og dansk side over for en præsident, der meget tydeligt lod sig påvirke, virkede til at begrænse mulighederne for dialog. Man besluttede at lade embedsfolk tage dialogen.

Den 21. januar sagde Trump i Davos, at andre havde troet, han ville bruge magt, men at han ikke ville gøre det. Her burde alle have holdt den arktiske cool og søgt dialog.

Den 28. januar begyndte møderne mellem embedsfolkene. I februar gav koalitionen Naalakkersuisut den fuldmagt, som dette forhandlingsresultat er kommet ud af.

Vi ønskede Inatsisartut inddraget undervejs. Vores viden, vores erfaringer og vores kritik kunne have været brugt, mens resultatet stadig kunne påvirkes.

Nu er forhandlingerne afsluttet. Nu vurderer vi resultatet.

Befolkningen ventede imens

Mens Naalakkersuisut rejste til Washington, København og Bruxelles, ventede befolkningen på de forandringer, der var blevet lovet.

Bedre vilkår for erhvervslivet. Ændringer af fiskeriloven og den obligatoriske pension. Mere råderum for den enkelte.

Situationen med USA blev igen og igen forklaringen på, at andre opgaver måtte vente. I februar 2026 blev fortsættelsen af efterårssamlingen 2025 stoppet med henvisning til, at situationen krævede Naalakkersuisuts fulde opmærksomhed.

Men regningerne holdt ikke pause. Priserne holdt ikke pause. Behovet for arbejdspladser, boliger og offentlige ydelser holdt ikke pause.

I mellemtiden strandede NunaGreen-projektet. KAIR viste et massivt driftsunderskud.

ESANI viste strukturelle økonomiske problemer.

Vores kritik er, at Naalakkersuisut lod stå til, mens problemerne voksede. Det er hverken økonomisk ansvarlighed eller rettidig omhu. Regningen bliver sendt videre til skatteyderne.

Derfor er aftalens økonomiske indhold afgørende. For en familie i Upernavik, Uummannaq eller Ittoqqortoormiit har vores internationale betydning først en håndgribelig værdi, når den også giver bedre muligheder i hverdagen.

Flere muligheder for uddannelse og arbejde. Bedre infrastruktur. Større økonomisk tryghed. Mindre afhængighed.

Det var den sammenhæng, Naleraq pegede på. Det er den sammenhæng, vi vurderer aftalen ud fra.

Omfattende rettigheder til USA

Aftalen giver USA mulighed for at udvide aktiviteterne i Pituffik og oprette forsvarsområder ved Narsarsuaq og Mestersvig. Yderligere områder kan aftales.

USA får omfattende adgang for militært personel, fly og fartøjer, herunder undervandsadgang til territorialfarvandet. Golden Dome indgår i aftalens grundlag. Samtidig begrænses andre staters militære tilstedeværelse og bestemte udenlandske investorers indflydelse i følsomme sektorer.

Det er konkrete rettigheder med betydning for hele vores land.

Adgangen til undersøisk sejlads omfatter USA's atomdrevne ubådsflåde, som også omfatter atombevæbnede ubåde. Den nye adgangsbestemmelse indeholder ingen særskilt undtagelse for disse ubåde.

Noteudvekslingen fra 1968 indgår fortsat i aftalegrundlaget. Men aftalen giver os ingen beskrevet grønlandsk kontrolordning, som gør os i stand til at efterprøve, hvor de atombevæbnede ubåde befinder sig ved vores land.

En henvisning til et forbud giver os ikke i sig selv kontrol med, om det bliver overholdt.

Det samme problem med manglende indsigt gør sig gældende for Golden Dome. Vi ved endnu ikke offentligt, hvordan det samlede system endeligt skal se ud, eller hvordan det skal fungere i praksis. Der findes planer og forventninger til enkelte dele.

Det er ikke det samme som et færdigt system med kendte konsekvenser for Grønland. Alligevel har Naalakkersuisut allerede skrevet under på en aftale, hvor Golden Dome indgår.

Man har sagt ja til rammen, før befolkningen kender indholdet. Vi kender ikke det fulde omfang af vores fremtidige rolle, eller hvor meget vi overhovedet får at vide. Hvis udformningen indebærer atomvåben i Grønland, opstår konflikten med noteudvekslingen fra 1968.

Det er en væsentlig usikkerhed i det resultat, vi bliver bedt om at tage stilling til.

Miljøhensyn er ikke en garanti for oprydning

På miljøområdet henviser aftalen igen til grundlaget fra 1991 og miljøerklæringen fra 2004.

Det er miljøhensyn, som allerede indgik i det tidligere aftalegrundlag. De bliver gentaget, men gentagelsen løser ikke de gamle problemer.

Bestemmelsen forpligter USA til at fremlægge forslag med miljømæssige afværgeforanstaltninger og tage hensyn til det tidligere aftalegrundlag. Den giver ingen ubetinget garanti for, at forurening undgås, at vores miljøkrav bliver overholdt i praksis, eller at USA betaler hele oprydningen.

Camp Century ligger stadig under isen med sine efterladenskaber. Både aftalen fra 1991 og miljøerklæringen fra 2004 er kommet til siden. De har ikke sikret oprydningen.

Det er den virkelighed, vi står i, samtidig med at der åbnes for nye aktiviteter.

Vi efterlader kommende generationer et uløst miljøproblem og en regning, som denne aftale ikke sikrer, at USA betaler.

Også hensynet til befolkningens hverdag er formuleret med et forbehold: i videst muligt omfang. Det er ingen garanti for, at den militære adgang aldrig bliver forstyrrende.

Der er forskel på at være forpligtet til at tage hensyn og på at garantere et bestemt resultat. Den forskel er afgørende for vores vurdering af aftalen.

Intet sikret vederlag for rettighederne

Naalakkersuisut fremhæver grønlandske virksomheder. Men betegnelsen fortæller ikke i sig selv, hvem der ejer virksomhederne, træffer beslutningerne og har retten til overskuddet.

Vi har hørt løftet før. I 2020 var Demokraatit også med til at indgå en aftale om servicekontrakten på Pituffik. Kontrakten skulle gå til et grønlandsk/dansk selskab. I 2022 blev den tildelt selskabet, der dengang hed Inuksuk og siden har skiftet navn til Inussuk. Bag selskabet stod danske og amerikanske ejerinteresser. 51 procent var ejet af Permagreen, med danske Per Aarsleff som hovedaktionær. De øvrige 49 procent var ejet af amerikanske Vectrus gennem et selskab registreret her i landet.

Den amerikanske medejer var registreret hos et advokatfirma i Nuuk. En grønlandsk adresse er ikke en garanti for, at det grønlandske folk får ejerskab og indflydelse. Nu står der igen, at USA i videst muligt omfang skal bruge grønlandske leverandører.

Men danske virksomheder kan også komme til fadet gennem selskaber registreret i Grønland. Bestemmelsen sikrer ikke i sig selv virksomheder ejet af vores eget folk eller, at overskuddet bliver i Grønland.

Arbejdspladser og lærepladser har værdi. Men vores folks udbytte handler også om ejerskab, beslutninger og indtjening. Det er ikke et tilfredsstillende resultat, hvis vi bliver arbejdskraft og tilskuere, mens andre ejer forretningen.

Det er vores land, der giver aftalen dens værdi. En adresse i Nuuk og et løfte om muligheder er ganske enkelt ikke tilstrækkeligt til at sikre vores folk en del af udbyttet. En servicekontrakt er desuden betaling for udført arbejde. Virksomheden skal levere en ydelse, betale sine medarbejdere og dække sine omkostninger.

Det er noget andet end en særskilt økonomisk modydelse til vores folk for at stille vores land til rådighed og give USA militære rettigheder.

Denne aftale sikrer ingen fast årlig betaling til Landskassen for rettighederne. Ingen aftalt leje for baserne. Ingen samlet finansiering af en grønlandsk kystvagt, nye redningshelikoptere eller bedre havne og heliporte. Den sikrede betaling for de nye rettigheder er et stort rundt NUL.

Det bliver ikke forklaret ved at henvise til NATO eller til lande, der betaler for amerikansk militær tilstedeværelse.

Der findes aftaler, hvor USA har betalt direkte for militær adgang og baser. Der findes også aftaler, hvor adgangen er kombineret med økonomisk støtte og investeringer i værtslandets

udvikling. Modydelsen kan altså både være direkte betaling og indirekte bidrag til økonomisk udvikling.

Når værtslandet har behov for økonomisk udvikling, kan det indgå i det samlede samarbejde. Det har USA allerede vist i aftaler med andre lande.

Vilkårene varierer fra aftale til aftale. Men det er ikke et generelt princip, at USA aldrig betaler eller bidrager økonomisk til gengæld for militære rettigheder. Derfor forklarer en henvisning til NATO ikke i sig selv det resultat, vi står med.

Også i Grønland har muligheden været omtalt. Allerede i 2018 åbnede USA i en hensigtserklæring for investeringer i vores lufthavnsinfrastruktur. Dengang blev muligheden hilst velkommen af Naalakkersuisut.

Vores kritik handler derfor om det konkrete resultat. Om forskellen mellem de økonomiske muligheder, der blev talt om, og de økonomiske forpligtelser, USA faktisk har påtaget sig i denne aftale.

Vores placering har en værdi. Adgangen til vores land har en værdi. Det har også værdi for USA, at rivaliserende stormagter holdes ude.

Samtidig begrænser aftalen vores muligheder for at modtage bestemte investeringer. USA har fået konkrete rettigheder. Det grønlandske folk har ikke fået en tilsvarende sikret betaling for dem.

Naleraq blev holdt uden for koalitionsforhandlingerne, fordi vi ville arbejde for selvstændighed. Nu har den samme koalition accepteret forpligtelser for et selvstændigt Grønland.

Efter vores vurdering bærer resultatet præg af, at selvstændighed og økonomisk handlefrihed ikke har været den politiske drivkraft. Vores lands betydning er blevet omsat til militære rettigheder uden en tilsvarende sikring af befolkningens økonomiske udbytte.

Det er et politisk ansvar, koalitionen bærer.

Forpligtelser efter selvstændighed

Aftalen har ingen slutdato. Ændringer kræver fælles samtykke.

Det grønlandske folk bliver dermed bundet i al evighed, medmindre parterne bliver enige om andet.

Danmark og Grønland forpligter sig samtidig til sammen at sikre, at et selvstændigt Grønland forbliver i NATO, om nødvendigt gennem en ansøgning om eget medlemskab, og overtager Danmarks rettigheder og forpligtelser efter aftalen og det øvrige forsvarsaftalekompleks.

Der bliver altså truffet beslutninger nu om den kommende grønlandske stats sikkerhedspolitiske forpligtelser.

Det er bemærkelsesværdigt efter udmeldingen om, at USA aldrig ville acceptere et selvstændigt Grønland. Nu har USA selv underskrevet en aftale, som udtrykkeligt tager højde for selvstændighed. Ganske som Trump i sin tale til Kongressen sagde, at vi selv har ret til at bestemme vores fremtid.

Men vores ret til selvbestemmelse opstod ikke ved denne underskrift. Det grønlandske folk var allerede anerkendt som et folk med ret til selvbestemmelse i Selvstyreløven fra 2009, og Danmark orienterede FN om ordningen.

USA giver os ikke en ny ret ved at omtale § 21 i en forsvarsaftale. Efter § 21 træffes beslutningen om selvstændighed af det grønlandske folk. Gennemførelsen kræver forhandlinger, Inatsisartuts samtykke, en folkeafstemning i Grønland og Folketingets samtykke.

USA har ingen godkendelsesrolle i den proces. Henvisningen til vores ret til selvstændighed kan derfor ikke i sig selv tælles som en ny gevinst for det grønlandske folk. Det nye er de forpligtelser, man samtidig aftaler, at en kommende stat skal overtage.

Det er efter vores opfattelse et demokratisk problem, at så omfattende og langvarige forpligtelser fastlægges uden, at befolkningen har taget særskilt stilling til denne aftale. Koalitionens fuldmagt til Naalakkersuisut er et parlamentarisk mandat. Den er ikke det samme som befolkningens direkte tilslutning til det færdige resultat og dets konsekvenser efter selvstændighed.

Det er vores børn og børnebørn, der skal leve med de beslutninger, vi træffer nu. Derfor ønsker Naleraq, at aftalens indhold bliver forelagt befolkningen ved en folkeafstemning, før Inatsisartut giver sin endelige tilslutning.

Forud skal der gennemføres en grundig oplysningskampagne om aftalens rettigheder, forpligtelser og økonomiske konsekvenser. Også de forpligtelser, som skal gælde efter selvstændighed. Befolkningen skal have et oplyst grundlag at tage stilling på. Ganske som befolkningen fik mulighed for at tage stilling i forbindelse med overgangen til Selvstyre.

Naleraqs vurdering

Naleraq støtter et sikkerheds- og forsvarssamarbejde med USA. Vi støtter aftalens grundmodel om samarbejde. Men vi er kritiske over for det resultat, Naalakkersuisut har opnået.

USA får omfattende militære rettigheder uden en slutdato.

Det grønlandske folk får ingen sikret fast økonomisk modydelse for de rettigheder. Henvisninger til grønlandske leverandører sikrer ikke i sig selv Inuits ejerskab og del i overskuddet.

Miljøbestemmelserne giver ingen garanti for, at gamle problemer bliver løst, eller at USA betaler hele regningen.

Golden Domes fulde indhold og konsekvenser for vores land er endnu ikke offentligt kendt. Og en kommende selvstændig stat bliver pålagt at overtage omfattende forpligtelser. Det er på det grundlag, vi vurderer forslaget.

For det grønlandske folk er værdien af et samarbejde også den tryghed, den udvikling og den økonomiske frihed, det giver i hverdagen.

Det er derfor, vi gennem mange år har kædet forsvarssamarbejdet sammen med et konkret udbytte til vores folk.

Aftalen omsætter vores lands betydning til rettigheder for USA. Den sikrer ikke et tilsvarende økonomisk udbytte til det grønlandske folk.

Det er den skævhed, vi ser i aftalen. Og det er den skævhed, vores kritik handler om.

Med så omfattende forpligtelser ønsker vi, at det grønlandske folk får mulighed for at tage stilling til aftalens indhold ved en folkeafstemning efter grundig oplysning.

Qujanaq.